

Praca zdalna w czasie trwania pandemii COVID-19 w ocenie nauczycieli

Raport z badań ankietowych przeprowadzonych wśród nauczycieli
na terenie warszawskiej dzielnicy Ochota
oraz na obszarze niektórych województw w Polsce

Elżbieta Gniazdowska

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 9
Warszawa, 2022

1 Wstęp

Niniejsza praca jest kontynuacją badań jakie zostały przeprowadzone w 2021 roku wśród uczniów różnych typów szkół działających w Warszawie na terenie dzielnicy Ochota [1]. Badanie dotyczyło postrzegania przez uczniów rzeczywistości szkolnej w warunkach zdalnego nauczania w czasie trwania pandemii COVID-19. Inspiracją do przeprowadzenia poniższych badań wśród nauczycieli z różnych typów szkół była chęć poznania ich opinii oraz odczuć odnoszących się do pracy zdalnej w czasie trwania pandemii COVID-19. Uzasadnieniem dla przeprowadzenia badań były wystąpienia na VII Konferencji dla nauczycieli i o nauczycielach, która odbyła się on-line w dniu 14 marca 2022 roku. Konferencję zorganizowało Dzielnicowe Centrum Integracji dla Dzielnicy Mokotów. Przewodni temat konferencji brzmiał: „Jak zachować komfort psychiczny”.

Na potrzeby badania opracowano ankietę na platformie Microsoft Forms. Pytania sformułowano inspirując się dostępnymi materiałami [2], [3], [4] [5], [6], [7]. Ankieta składała się z 21 pytań, w tym dwudziestu pytań zamkniętych i jednego pytania otwartego. Pytania zamknięte podzielono na dwie grupy. Pierwsze pięć pytań charakteryzuje uczestników badania. Kolejne piętnaście pytań dotyczyło postrzegania przez nauczycieli rzeczywistości szkolnej w warunkach zdalnego nauczania w czasie trwania pandemii COVID-19. Ostatnie pytanie (nr 21) było pytaniem otwartym. Ono dawało nauczycielom możliwość podzielenia się własnymi uczuciami, przemyśleniami, doświadczeniami odnoszącymi się do pracy zdalnej w czasie trwania pandemii COVID-19.

Na kolejnych stronach niniejszego opracowania będą prezentowane wykresy obrazujące rozkłady odpowiedzi na poszczególne pytania ankiety. Dla każdego pytania osobno będą prezentowane wykresy uzyskane dla badania adresowanego do nauczycieli z dzielnicy Ochota oraz wykresy uzyskane w badaniu kierowanym do nauczycieli pracujących w niektórych województwach w Polsce. Aby ułatwić odczytywanie wyników obydwu badaniom zostaną przypisane dwa niepowtarzalne identyfikatory. Badaniu adresowanemu do nauczycieli na Ochocie będzie konsekwentnie przypisywana nazwa „badanie na Ochocie”. Identyfikator „badanie ogólnopolskie” będzie przypisywany badaniu adresowanemu do nauczycieli spoza dzielnicy Ochota. Przyjęte nazwy są umowne i nie oznaczają, że w badaniu na Ochocie nie brały udziału osoby spoza dzielnicy Ochota, a w badaniu ogólnopolskim nie brały udziału osoby z Ochoty. Nie są one wyrazem stanu faktycznego, bo tego nie można stwierdzić w badaniu anonimowym. One są wyrazem intencji autorki badania w trakcie jego przygotowywania.

W każdym przypadku wyniki badania będą podawane w liczbach bezwzględnych. Dla pytań, gdzie nie było możliwości wielokrotnego wyboru (pytania o numerach: 1, 2, 3, 5, 15, 16, 18, 19, 20) w nawiasach zostaną także podane wyniki w procentach. Ponieważ dla pytań wielokrotnego wyboru (pytania o numerach: 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17) wyniki procentowe nie sumowałyby się do stu procent, dlatego dla uniknięcia błędów interpretacyjnych, wyniki procentowe nie zostaną przedstawione na wykresie.

Wszystkie wykresy utworzone na platformie Microsoft Forms posiadają własną legendę. Za każdym razem legenda zawiera wszystkie możliwe opcje, jakie mieli do wyboru nauczyciele wypełniający ankietę. W przypadku, gdy treść jakiejś opcji zawierała zbyt dużo znaków i nie mogła się zmieścić w polu wykresu, oprogramowanie Microsoft Forms przy tworzeniu wykresu skracało legendę, wpisując trzy kropki zamiast pominiętego fragmentu pytania. W takich sytuacjach, dla ułatwienia czytania wyników ankiety tuż po treści pytania ankietowego, została umieszczona pełna lista możliwych odpowiedzi na to pytanie.

Przy interpretacji pytań zawierających opcję „Inne”, a także pytania otwartego, w kilku nielicznych przypadkach pominięto wpisy ankietowanych ze względu na powtórzenia lub ze względu na brak sensownej odpowiedzi. Po dokonaniu absolutnie niezbędnej korekty błędów, pozostałe wpisy zacytowano w formie, jaka została użyta przez ankietowanych nauczycieli.

2 Charakterystyka uczestników badania

Badania prowadzone były dwuetapowo. W pierwszym etapie ankiety skierowano do nauczycieli pracujących w różnych typach szkół znajdujących się w warszawskiej dzielnicy Ochota. Taki wybór szkół wynikał z tego, że były to szkoły podległe Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Nr 9 w Warszawie. Link do ankiety przekazywano do zainteresowanych nauczycieli dzięki uprzejmości dyrektorów ochockich szkół. Respondenci odpowiadali na pytania ankiety przez miesiąc na przełomie marca i kwietnia 2022 roku. W badaniu na Ochocie na pytania ankiety odpowiedziało 144 nauczycieli.

W drugim etapie rozszerzono badanie poza dzielnicę Ochota. Do przekazywania nauczycielom linku do ankiety autorka skorzystała z kontaktów osobistych. Tym razem do uczestnictwa w badaniu zostali zaproszeni nauczyciele pracujący na terenie województw: Dolnośląskiego, Lubelskiego, Lubuskiego, Mazowieckiego, Opolskiego, Podkarpackiego, Podlaskiego, Pomorskiego oraz Śląskiego. Planowano, że ankieta miała być dostępna przez czerwiec 2022 roku. Jednak na prośbę osób zainteresowanych, dostęp do ankiety przedłużono do połowy lipca 2022 roku. W badaniu ogólnopolskim odpowiedzi udzieliło 131 nauczycieli. Biorąc pod uwagę obydwa etapy badań, ogółem na rozesłane ankiety odpowiedziało 275 nauczycieli.

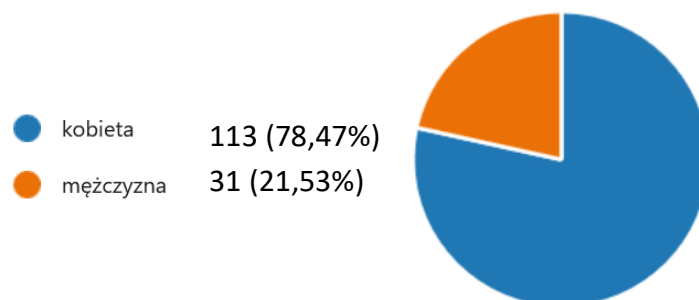
Platforma Microsoft Forms szacowała także średnie czasy wypełniania obydwu ankiet. Średni czas wypełnienia ankiety przez uczestników badania na Ochocie wynosił 6 minut i 25 sekund. W badaniu ogólnopolskim czas ten wynosił 7 minut i 19 sekund. Oszacowany średni czas wypełnienia ankiety dla obydwu badań wyniósł 6 minut i 51 sekund.

	Badanie na Ochocie	Badanie ogólnopolskie	Ogółem
Liczba respondentów	144	131	275
Średni czas odpowiedzi na pytania ankiety [min:sec]	6:25	7:19	6:51

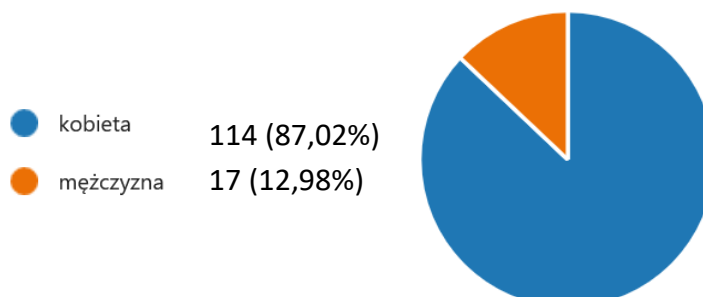
Pierwszych pięć pytań charakteryzuje uczestników badania. Są to pytania dotyczące płci, awansu zawodowego, stażu pracy, rodzaju szkoły, w której pracuje nauczyciel, a także o wielkości miejscowości, w której znajduje się miejsce zatrudnienia nauczyciela. Odpowiedzi na te pytania w pierwszej kolejności zostaną poddane analizie.

2.1 Płeć

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

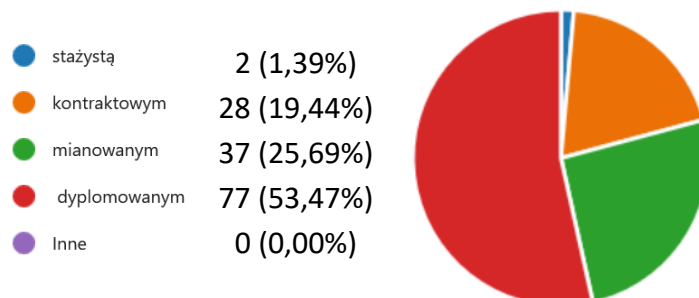
Ogółem w przeprowadzonym badaniu udział wzięło 275 nauczycieli reprezentujących różne typy szkół i miejscowości w Polsce.

Analizując diagramy zauważa się, że wśród uczestników badania dominują kobiety. W badaniu adresowanym do nauczycieli z dzielnicy Ochota, ankietę wypełniło 113 kobiet (78,47%) oraz 31 mężczyzn (21,53%). Widoczna tutaj przewaga kobiet nad mężczyznami jest ponad trzykrotna.

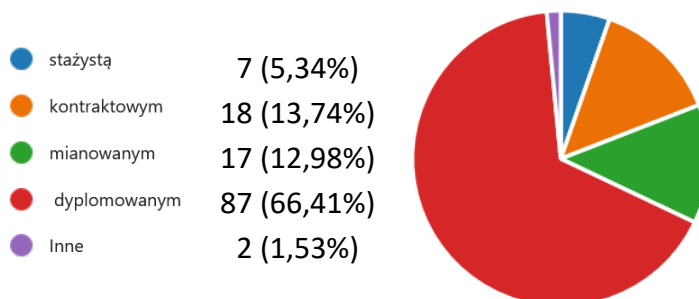
Natomiast w badaniu ogólnopolskim na pytania ankiety odpowiedziało 114 kobiet (87,02%), a także 17 mężczyzn (12,98%). W tym przypadku przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn jest niemalże siedmiokrotna.

2.2 Jest Pan/Pani nauczycielem

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

Wśród uczestników ankiety dominowali nauczyciele dyplomowani. W badaniu na Ochocie stanowią oni ponad 53% wszystkich uczestników ankiety. W badaniu ogólnopolskim nauczyciele dyplomowani stanowili ponad 66% respondentów.

W dalszej kolejności ankietę wypełniali nauczyciele mianowani: 25,69% w badaniu na Ochocie i 12,98% w badaniu ogólnopolskim.

Kolejną grupą uczestników ankiety byli nauczyciele kontraktowi, którzy w badaniu na Ochocie stanowili 19,44% respondentów, zaś w badaniu ogólnopolskim ich odsetek wynosił 13,74%.

W obydwu badaniach najmniejszą grupę stanowili nauczyciele stażyści. W badaniu na Ochocie było ich tylko dwóch (1,39%), zaś w badaniu ogólnopolskim udział wzięło siedmiu nauczycieli stażystów (5,34%).

W dalszej kolejności można zauważyć, że:

- Wśród osób biorących udział w badaniu na Ochocku odsetek nauczycieli będących w trakcie trwania awansu zawodowego (stażystów, kontraktowych, mianowanych) jest większy niż odsetek tych grup nauczycieli uczestniczących w badaniu ogólnopolskim. Dla nauczycieli kontraktowych stosunek proporcji dla obydwu grup badawczych wynosi prawie półtora (19,44% do 13,74%). Dla nauczycieli mianowanych ta proporcja jest niemalże dwukrotna (25,69% do 12,98%).
- Z drugiej strony w grupie nauczycieli dyplomowanych można zauważyć przeciwną tendencję. Odsetek nauczycieli dyplomowanych biorących udział w badaniu na Ochocku jest mniejszy niż odsetek nauczycieli dyplomowanych uczestniczących w badaniu ogólnopolskim (53,47% do 66,41%).

2.3 Ile lat pracuje Pan/Pani w zawodzie nauczyciela?

Badanie na Ochocie

	do 5lat	19 (13,19%)
	od 5 lat - do 10 lat	21 (14,58%)
	od 10 lat - do 20 lat	43 (29,86%)
	od 20 lat - do 30 lat	30 (20,83%)
	powyżej 30 lat	31 (21,53%)

Badanie ogólnopolskie

	do 5lat	14 (10,69%)
	od 5 lat - do 10 lat	14 (10,69%)
	od 10 lat - do 20 lat	32 (24,43%)
	od 20 lat - do 30 lat	39 (29,77%)
	powyżej 30 lat	32 (24,43%)

W obydwu grupach badawczych najliczniejszą grupę stanowią doświadczeni nauczyciele z dużym stażem pracy powyżej 20 lat. W badaniu na Ochocie stanowią oni ponad 42% wszystkich badanych (20,83% nauczyciele ze stażem od 20 do 30 lat i 21,53% ze stażem ponad 30 lat). W badaniu ogólnopolskim ten odsetek jest większy, bo przekracza 54% ankietowanych (29,77% nauczyciele ze stażem od 20 do 30 lat oraz 24,43% ze stażem ponad 30 lat).

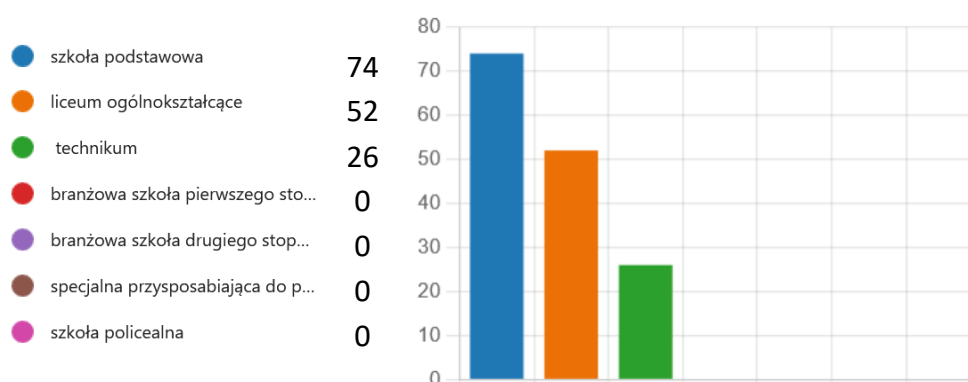
Nauczyciele ze stażem pracy nie przekraczającym 10 lat w obydwu badaniach stanowią grupę mniej liczną. W badaniu na Ochocie jest to zaledwie 28% (13,19% nauczyciele stażyści i 14,58% nauczyciele ze stażem od 5 do 10 lat), zaś w badaniu ogólnopolskim odsetek ten jest jeszcze mniejszy i stanowi nieco ponad 21% uczestników badania (10,69% nauczyciele stażyści i tyle samo nauczycieli ze stażem od 5 do 10 lat).

2.4 Placówka, w której Pan/Pani pracuje to:

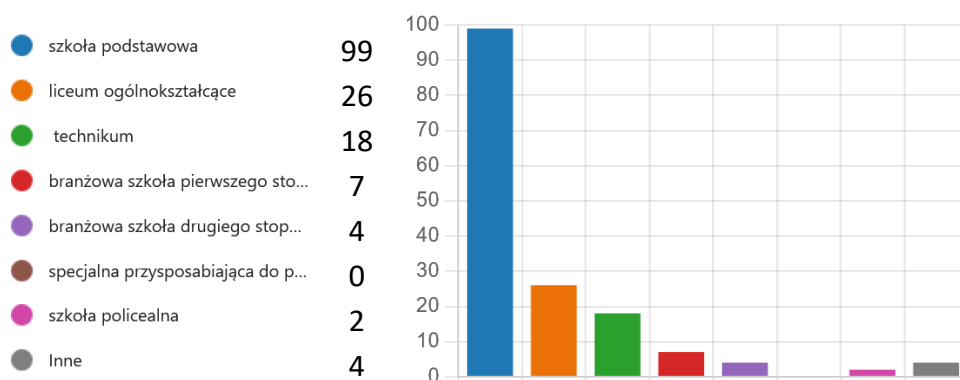
Możliwe opcje do wyboru:

- szkoła podstawowa
- liceum ogólnokształcące
- technikum
- branżowa szkoła pierwszego stopnia
- branżowa szkoła drugiego stopnia
- specjalna przysposabiająca do pracy
- szkoła policealna
- inne

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

W obu grupach badawczych najwięcej ankietowanych pracuje w szkołach podstawowych. W badaniach na Ochocie 51,39% nauczycieli zadeklarowało, że pracuje w szkole podstawowej. W badaniach ogólnopolskich ten odsetek wynosi aż 75,57%.

Z kolei w liceach ogólnokształcących pracuje odpowiednio 36,11% uczestników badania na Ochocie oraz 19,85% respondentów biorących udział w badaniu ogólnopolskim.

Pracę w technikach zadeklarowało odpowiednio 18,06% oraz 13,74% osób biorących udział w badaniu.

Wykresy pokazują, że w badaniu ogólnopolskim wzięli udział nauczyciele uczący także w szkołach branżowych pierwszego stopnia (5,34%), w szkołach branżowych drugiego stopnia (3,05%), w szkołach policealnych (1,53%) oraz kilku nauczycieli z innych typów szkół, także ze szkół wyższych (3,05%).

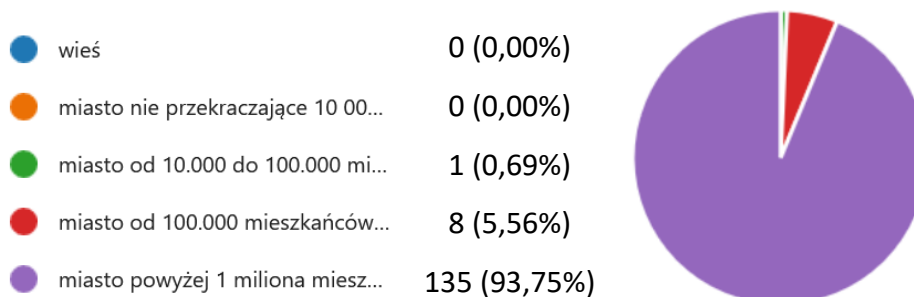
Należy podkreślić, że w obydwu badaniach dominują nauczyciele pracujący w szkołach podstawowych. W obydwu badaniach biorą także udział nauczyciele z liceów i techników, ale w badaniu ogólnopolskim odsetek takich nauczycieli jest wyraźnie mniejszy niż w badaniu na Ochocie. Z drugiej strony w badaniu ogólnopolskim uczestniczą także nauczyciele ze szkół branżowych (pierwszego i drugiego stopnia) oraz szkół policealnych, a także ze szkół wyższych, zaś w badaniu na Ochocie nie było takich nauczycieli.

2.5 W jakiej miejscowości mieści się Pana/Pani Szkoła?

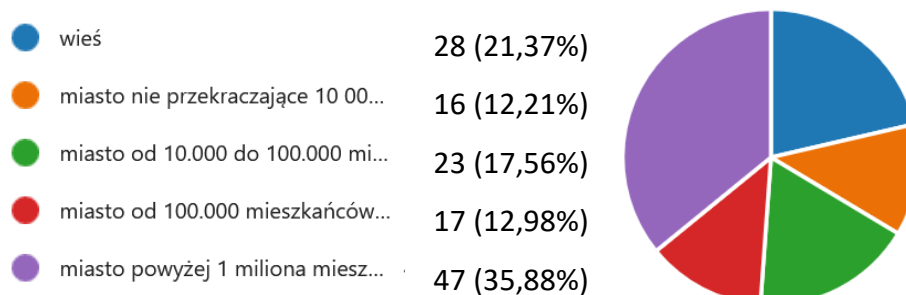
Możliwe opcje do wyboru:

- wieś
- miasto nie przekraczające 10 000 mieszkańców
- miasto od 10.000 do 100.000 mieszkańców
- miasto od 100.000 mieszkańców do 1 miliona mieszkańców
- miasto powyżej 1 miliona mieszkańców

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

W powyższym pytaniu jako kryterium wyboru przyjęto wielkość miejscowości, w której znajduje się miejsce zatrudnienia uczestnika badania. Na marginesie można zauważyć, że w Polsce jedynie w Warszawie mieszka ponad 1 milion mieszkańców. Stąd zauważa się, że w badaniu na Ochocie zdecydowana większość respondentów (prawie 94%) pracuje w Warszawie.

Z drugiej strony repondenci uczestniczący w badaniu ogólnopolskim pracują w miejscowościach o różnej liczbie mieszkańców. W tym w Warszawie pracuje ponad jedna trzecia (35,88%) uczestników ankiety. Razem z pracującymi w miastach powyżej 100 tysięcy mieszkańców (12,98%) stanowią oni niemalże połowę respondentów (48,86%).

Druga połowa biorących udział w ankiecie, to nauczyciele pracujący w miejscowościach mniejszych niż 100 tysięcy mieszkańców. W tym są nauczyciele pracujący w szkołach wiejskich, którzy stanowią aż 21,37% ankietowanych. Jest to, po pracujących w Warszawie, druga co do liczności grupa nauczycieli.

3 Postrzeganie rzeczywistości szkolnej w czasie trwania pandemii COVID-19

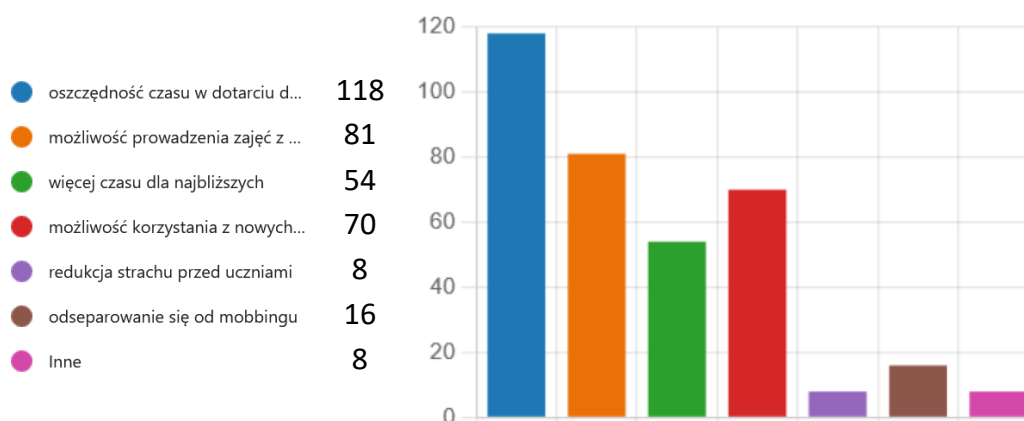
Pierwsze pięć pytań charakteryzowało uczestników badania. Kolejne piętnaście pytań bezpośrednio dotyczyło postrzegania przez nauczycieli rzeczywistości szkolnej w warunkach zdalnego nauczania w czasie trwania pandemii COVID-19. Odpowiedzi na te pytania są analizowane w kolejnych punktach niniejszego opracowania.

3.1 Zalety zdalnej pracy dla Pana/Pani to przede wszystkim:

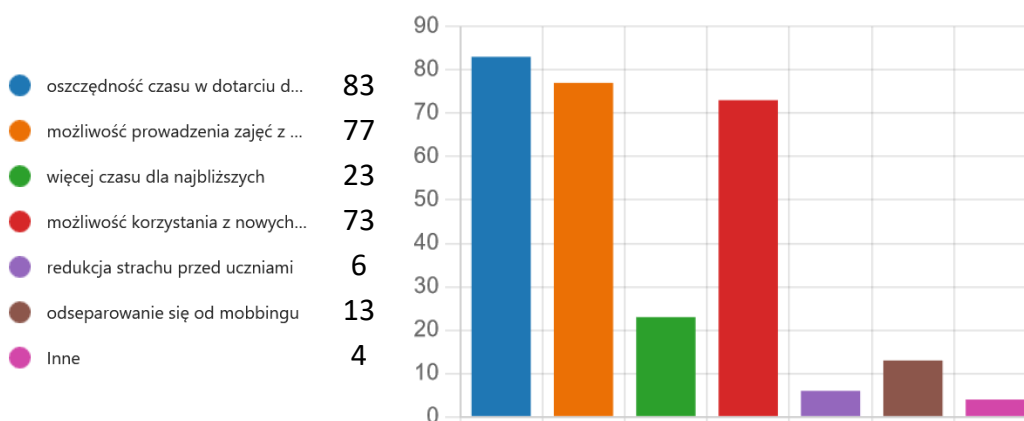
Możliwe opcje do wyboru:

- oszczędność czasu w dotarciu do pracy
- możliwość prowadzenia zajęć z dowolnego miejsca
- więcej czasu dla najbliższych
- możliwość korzystania z nowych metod pracy
- redukcja strachu przed uczniami
- odseparowanie się od mobbingu
- inne

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

W obydwu badaniach najwięcej osób jako zaletę zdalnego uczenia wybrało oszczędność czasu w dotarciu do pracy. W badaniu na Ochocie tę odpowiedź wybrało 81,94% nauczycieli. W badaniu ogólnopolskim tę samą odpowiedź wybrało 63,36% odpowiadających na ankietę. Różnica w wynikach wynosi nieco mniej niż 20 punktów procentowych.

Jako drugą zaletę wybrano możliwość prowadzenia zajęć z dowolnego miejsca. W obydwu badaniach procentowe wyniki są do siebie zbliżone: 56,25% oraz odpowiednio 58,78% wybranych odpowiedzi.

Trzecią opcję (więcej czasu dla najbliższych) wybrało więcej osób w badaniu na Ochocie niż w badaniu ogólnopolskim. W badaniu na Ochocie jest to ponad jedna trzecia (37,5%) respondentów. W badaniu ogólnopolskim tę opcję wybrało 17,56% respondentów. Procentowy wynik uzyskany w badaniu na Ochocie jest ponad dwukrotnie wyższy niż wynik uzyskany w badaniu ogólnopolskim.

Czwartą możliwą do wyboru zaletą zdalnego nauczania była możliwość korzystania z nowych metod pracy. W badaniu na Ochocie nieco mniej niż połowa ankietowanych (48,61%) wskazała możliwość korzystania z nowych metod pracy jako zaletę zdalnego nauczania. W badaniu ogólnopolskim tę opcję wskazała ponad połowa respondentów (55%).

Jako piątą zaletę uczenia zdalnego można było wybrać redukcję strachu przed uczniami. W badaniu na Ochocie było to 5,56% nauczycieli zaś 4,58% w badaniu ogólnopolskim. To oznacza, że zdalne nauczanie redukowało lęk przed uczniami dla co najmniej, co dwudziestego nauczyciela biorącego udział w badaniu ankietowym.

Szóstą możliwą do wskazania przez nauczyciela zaletą nauczania zdalnego było odseparowanie się od mobbingu. W badaniu na Ochocie opcję tę wskazało 11,11% badanych nauczycieli. W badaniu ogólnopolskim było to 9,92% nauczycieli. Z tego wyłania się niezbyt optymistyczny wniosek, że co najmniej, co dziesiąty ankietowany nauczyciel czuje się poddawany mobbingowi w swojej pracy.

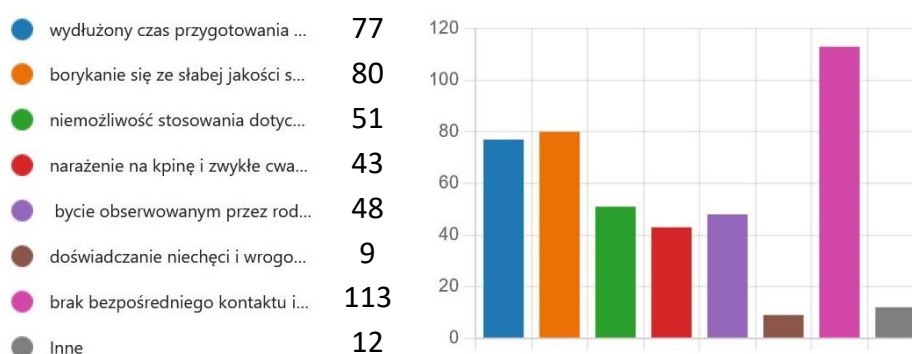
Na końcu nauczyciele mogli także wpisać opcję własną, nieuwzględnioną w pytaniu. W tym przypadku otrzymano kilka pojedynczych odpowiedzi. W badaniu na Ochocie czterech nauczycieli nie widziało żadnych zalet zdalnego nauczania. Jedna osoba jako zaletę wskazała brak bodźców rozpraszających oraz jedna osoba wskazała spokojną atmosferę pracy na lekcjach. W badaniu ogólnopolskim jedna osoba jako zaletę wskazała wygodę, zaś jedna osoba nie dostrzegła żadnej zalety.

3.2 Wady zdalnej pracy dla Pana/Pani to przede wszystkim:

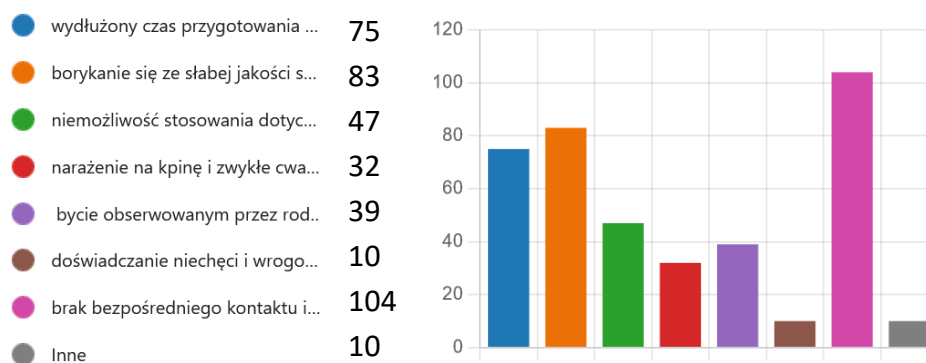
Możliwe opcje do wyboru:

- wydłużony czas przygotowania materiałów do zajęć
- borykanie się ze słabej jakości sprzętem lub łączami internetowymi
- niemożliwość stosowania dotychczasowych metod pracy
- narażenie na kpinę i zwykłe cwaniactwo ze strony uczniów
- bycie obserwowanym przez rodziców
- doświadczanie niechęci i wrogości ze strony rodziców
- brak bezpośredniego kontaktu i codziennych relacji
- inne

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

Analiza wykresów przedstawiających wady uczenia zdalnego pokazuje, że ich kształty są zbliżone. Szczegółowa analiza wyników procentowych pokazuje, że w obydwu grupach badanych ponad połowa nauczycieli musiała dłużej pracować, aby przygotować odpowiednie materiały do zajęć. W badaniu na Ochocie tę opcję wybrało 53,47% respondentów, zaś w badaniu ogólnopolskim było to 57,25% nauczycieli.

Również ponad połowa nauczycieli borykała się ze słabej jakości sprzętem lub łączami internetowymi. Tutaj uzyskano wyniki 55,56% oraz odpowiednio 63,36%.

Ponad jedna trzecia nauczycieli za wadę nauczania zdalnego uznała brak możliwości stosowania dotychczasowych metod pracy. W tym przypadku wyniki procentowe wynoszą odpowiednio 35,42% oraz 35,88%.

Około jedna czwarta respondentów jako wadę wskazała narażenie na kpinę i zwykłe cwaniactwo ze strony uczniów. Tutaj wyniki w obydwu badaniach wynosiły odpowiednio 29,86% oraz 24,43%.

Niemalże jedna trzecia badanych za wadę zdalnego uczenia uznała bycie obserwowanym przez rodziców swoich uczniów. W badaniu na Ochocie tę opcję wskazało 33,33% nauczycieli zaś w badaniu ogólnopolskim było to 29,77% respondentów.

Jedna osoba na kilkunastu respondentów doznała doświadczania niechęci i wrogości ze strony rodziców. Odpowiednie wyniki procentowe dla obydwu badań wynoszą tutaj 6,25% oraz 7,63%.

Zdecydowana większość uczących zdalnie nauczycieli (prawie 80%) za wadę takiej formy nauczania uznała brak bezpośredniego kontaktu i codziennych relacji. Szczegółowe wyniki wynoszą odpowiednio 78,47% oraz 79,39%.

Wymieniono także inne wady nauczania zdalnego. Tę opcję wybrało 8,33% osób biorących udział w badaniu na Ochocie oraz 7,63% uczestników badania ogólnopolskiego. W badaniu na Ochocie podano m.in. następujące odpowiedzi:

- Brak możliwości udzielania na bieżąco wskazówek, indywidualnej pomocy;
- Negatywne skutki zdrowotne somatyczne;
- Problemy z kręgosłupem, nadwaga;
- Zmniejszona możliwość monitorowania pracy uczniów, prawdopodobieństwo korzystania przez uczniów z różnych źródeł informacji podczas prac takich jak kartkówki, czy klasówki;
- Rozwiązywanie dodatkowych problemów uczniów związanych z łączem, dostępnością do linków itp. Dodatkowo stres uczniów i zniechęcenie, kiedy nie rozumieją co się dzieje po drugiej stronie ekranu, generowanie dodatkowych stresów dla uczniów. W pracy z młodszymi dziećmi angażowanie rodziców w pomoc techniczną podczas lekcji;
- Uczniowie robią zrzuty ekranu z nauczycielami, którzy się pokazywali i rozsyłali to w sieci bez zgody;
- Ocenianie pracy niesamodzielnej;
- Cwaniactwo uczniów;
- Brak możliwości zrobienia doświadczeń z fizyki.

W badaniu ogólnopolskim wskazane inne wady wyglądały następująco:

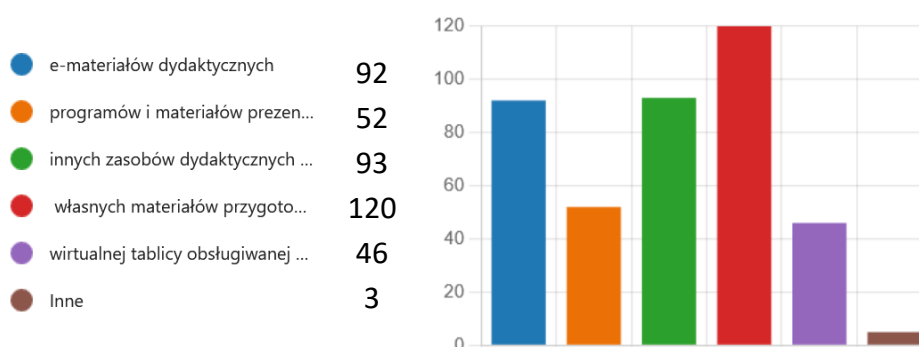
- Brak długopisu;
- Niemożliwość sprawdzenia i egzekwowania przyrostu wiedzy wśród uczniów;
- Nieskuteczność oddziaływań przez Internet w stosunku do dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się i w koncentracji uwagi, zaburzeń całościowych;
- Słaba efektywność wynikająca z braku kontroli nad uczniem;
- Brak uczciwości ze strony uczniów;
- Niemożność rzetelnego sprawdzenia wiedzy uczniów;
- Podwójny koszt za energię elektryczną i gaz (ogrzewanie) w domu.

3.3 Z jakich dostępnych pomocy dydaktycznych korzystał(a) Pan/Pani podczas pracy zdalnej?

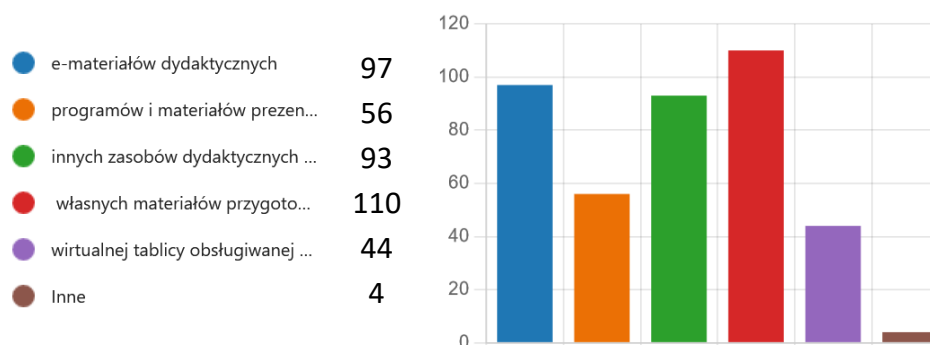
Możliwe opcje do wyboru:

- e-materiałów dydaktycznych
- programów i materiałów prezentowanych w telewizji lub na portalach internetowych
- innych zasobów dydaktycznych dostępnych w sieci
- własnych materiałów przygotowanych wcześniej (tekstów, prezentacji, filmów, innych)
- wirtualnej tablicy obsługiwanej przy pomocy tabletu i pisaka
- inne

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

Na powyższe pytanie uzyskano następujące odpowiedzi:

- Na wykorzystywanie e-materiałów dydaktycznych wskazało w badaniu na Ochocie 63,89% i w badaniu ogólnopolskim 74,05% nauczycieli.
- Ankietowani korzystali z programów i materiałów jakie były prezentowane w telewizji, czy na portalach internetowych (w badaniu na Ochocie 36,11% nauczycieli, w badaniu ogólnopolskim 42,75% nauczycieli).
- W obu grupach badawczych nauczyciele korzystali z innych zasobów dydaktycznych dostępnych w sieci, nie uwzględnionych w poprzednich dwóch opcjach (w badaniu na Ochocie 64,58%, zaś w badaniu ogólnopolskim 70,99%)

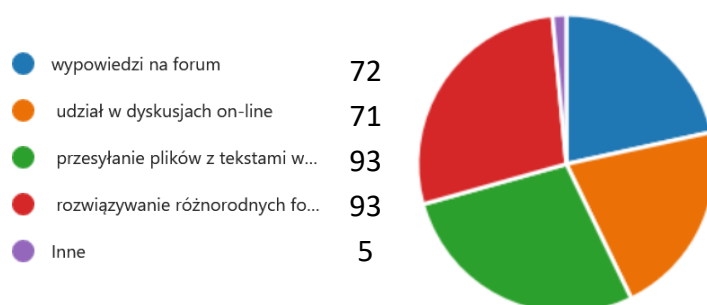
- Nauczyciele wykorzystywali własne materiały wcześniej przez nich przygotowane (teksty, prezentacje, filmy, inne). Zarówno w badaniu na Ohocie jak i w badaniu ogólnopolskim taką deklarację złożyło odpowiednio 83,33% oraz 83,97% respondentów.
- Na korzystanie z wirtualnej tablicy obsługiwanej przy pomocy tabletu i pisaka wskazywało w badaniu na Ohocie 31,94% badanych nauczycieli, a w badaniu ogólnopolskim takich osób było 33,59%.
- Jako ostatnią możliwość nauczyciel mógł wskazać własne pomoce dydaktyczne, nieuwzględnione w pytaniu:
 - W badaniu na Ohocie trzech nauczycieli korzystało z następujących pomocy:
 - Karty obrazkowe i konkrety np.: miś, piłeczka, samochodzik, itp. pokazywane dzieciom na ekranie;
 - Platforma genial.ly;
 - Padlet, tablica menti.
 - W badaniu ogólnopolskim czterech nauczycieli wskazało na stosowanie następujących pomocy:
 - Ściągawki;
 - Własny głos i wiedza;
 - Całej palety narzędzi proponowanych przez Microsoft Teams;
 - Aplikacji dostępnych trenerom.

3.4 Której z wymienionych metod używał(a) Pan/Pani, aby sprawdzić, czy uczniowie zapoznali się z wymaganym materiałem?

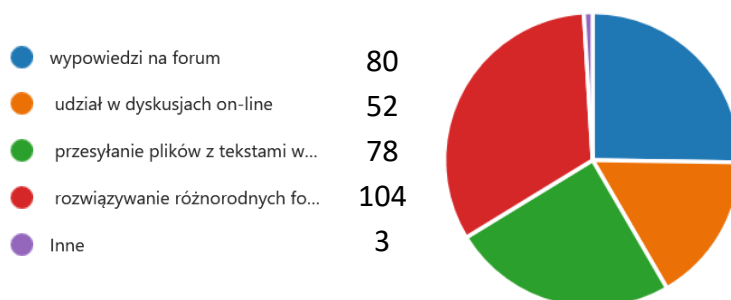
Możliwe opcje do wyboru:

- wypowiedzi na forum
- udział w dyskusjach on-line
- przesyłanie plików z tekstami wypracowań, rozwiązaniami zadań, nagranyymi wypowiedziami, prezentacjami
- rozwiązywanie różnorodnych form quizów i testów
- inne

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

Większość metod wymienionych w powyższym pytaniu była przez nauczycieli stosowana podczas pracy zdalnej w celu sprawdzenia przyswojonej przez uczniów wiedzy. Wypowiedzi na forum wykorzystywało 50,00% nauczycieli biorących udział w badaniu na Ochocie oraz 61,07% w badaniu ogólnopolskim.

Udział w dyskusjach on-line wykorzystywało odpowiednio 49,31% i 39,69% nauczycieli.

Przesyłanie plików z tekstami wypracowań, rozwiązaniami zadań, nagranyymi wypowiedziami, prezentacjami było wykorzystywane przez 64,58% nauczycieli w badaniu na Ochocie i 59,54% w badaniu ogólnopolskim.

Różnorodnymi formami quizów i testów posłużyło się odpowiednio 64,58% oraz 79,39% nauczycieli.

Pojedynczy respondenci wskazali na własne sposoby weryfikacji wiedzy uczniów. W badaniu na Ochocie było to 3,47% nauczycieli:

- Nie sprawdzam wiedzy;
- Rozwiązywanie różnorodnych form quizów i testów, praca w grupach;
- Informacja zwrotna 0 odpowiedzi na mail;
- Nie używałem, bo każda którą wymyśliłem okazywała się niemiarodajna.

W badaniu ogólnopolskim 2,29% nauczycieli wskazało:

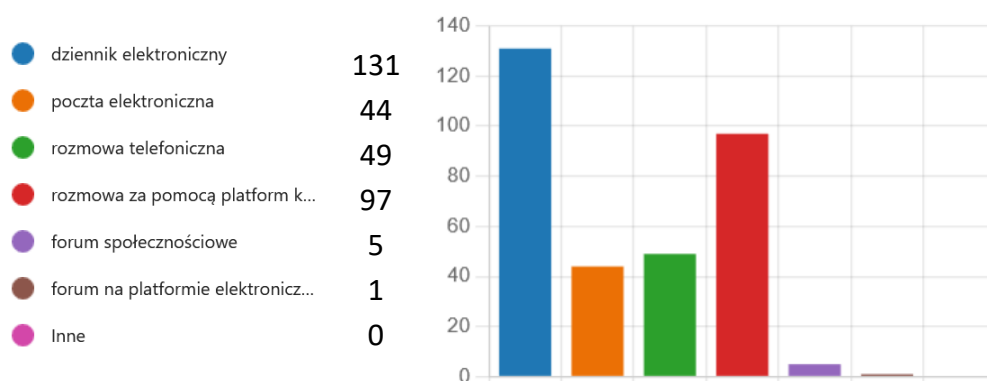
- Przesyłanie wykonanych zadań korekcyjno-kompensacyjnych;
- Wirtualne wycieczki do muzeów, współpraca z kinami, filmy online, udział w spektaklach, spotkaniach z ciekawymi ludźmi;
- Odpowiedź ustna przy włączonej kamerze.

3.5 Z której formy komunikacji z uczniem, rodzicem, bądź opiekunem prawnym ucznia korzystał(a) Pan/Pani najczęściej?

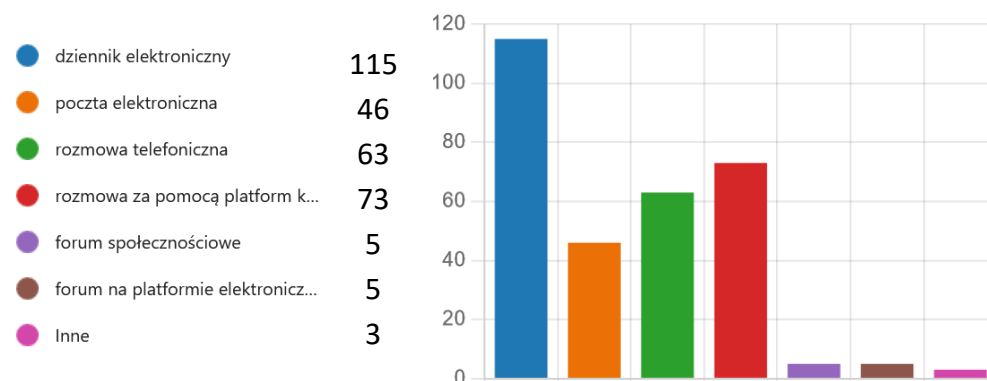
Możliwe opcje do wyboru:

- dziennik elektroniczny
- poczta elektroniczna
- rozmowa telefoniczna
- rozmowa za pomocą platform komunikacyjnych (np. Teams, Zoom, Skype)
- forum społecznościowe
- forum na platformie elektronicznego wspomaganie zajęć
- inne

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

Podczas pracy zdalnej nauczyciele wykorzystywali różne formy porozumiewania się z uczniami, rodzicami lub opiekunami prawnymi ucznia:

- Najczęściej wykorzystywany był dziennik elektroniczny. W badaniu na Ochocie 90,97% nauczycieli wskazało, że korzystali z tej formy komunikacji. W badaniu ogólnopolskim było to 87,79% nauczycieli.
- Z poczty elektronicznej korzystało odpowiednio 30,56% oraz 35,11% nauczycieli.
- Z telefonu korzystało 34,03% oraz 48,09% nauczycieli.

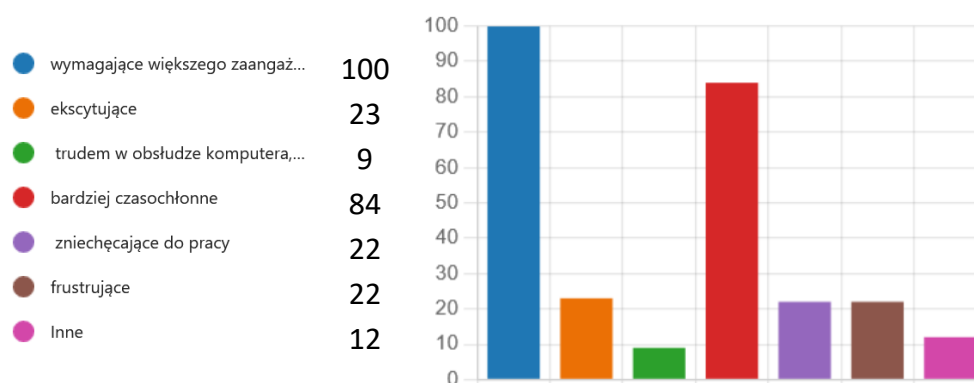
- Platformami komunikacyjnymi posługiwało się odpowiednio 67,36% oraz 55,73% nauczycieli.
- Za pomocą forum społecznościowego komunikowało się 3,47% oraz 3,82% nauczycieli.
- Z forum na platformie elektronicznego wspomaganie zajęć korzystało 0,69% i 3,82% nauczycieli.
- Na inne sposoby komunikacji wskazało kilku nauczycieli (2,29%) w badaniu ogólnopolskim:
 - SMS grupowy;
 - Bezpośrednia rozmowa.

3.6 Przygotowanie się do zdalnego nauczania było dla Pana/Pani:

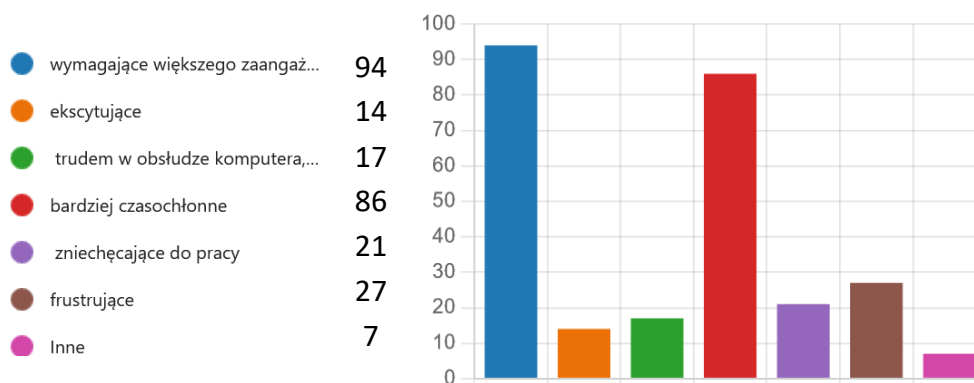
Możliwe opcje do wyboru:

- wymagające większego zaangażowania
- ekscytujące
- trudem w obsłudze komputera, programów
- bardziej czasochłonne
- zniechęcające do pracy
- frustrujące
- inne

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

W bieżącym pytaniu większość nauczycieli z obu grup badawczych stwierdziła, że przygotowanie się do nauczania w systemie zdalnym wymagało od nich większego zaangażowania (w badaniu na Ochocie 69,44%, w badaniu ogólnopolskim 71,76%) i było bardziej czasochłonne (w badaniu na Ochocie 58,33%, w badaniu ogólnopolskim 65,65%).

Przygotowanie do zajęć pociągało za sobą pewne odczucia, zarówno pozytywne jak i negatywne. Można zauważyć, że odczucia pozytywne (ekscytacja) nie były na zbyt wysokim poziomie, ale w badaniu na Ochocie odsetek osób, które ich doświadczały była półtora razy większy (15,97%) niż w badaniu ogólnopolskim (10,69%).

Odczucia negatywne również nie były na wysokim poziomie, ale odsetek osób, które ich doznawały był niższy w badaniu na Ochocie niż w badaniu ogólnopolskim. Dla poszczególnych opcji odpowiednie wyniki przedstawiają się następująco:

- Trud w obsłudze komputera – 6,25% do 12,98%,
- Zniechęcenie do pracy – 15,28% do 16,03%,
- Frustracja – 15,28% do 20,61%.

Poza powyżej wymienionymi odpowiedziami ankietowani mogli wskazać swoje własne odczucia związane z przygotowaniem się do zdalnego nauczania. W badaniu na Ochocie są to następujące odpowiedzi:

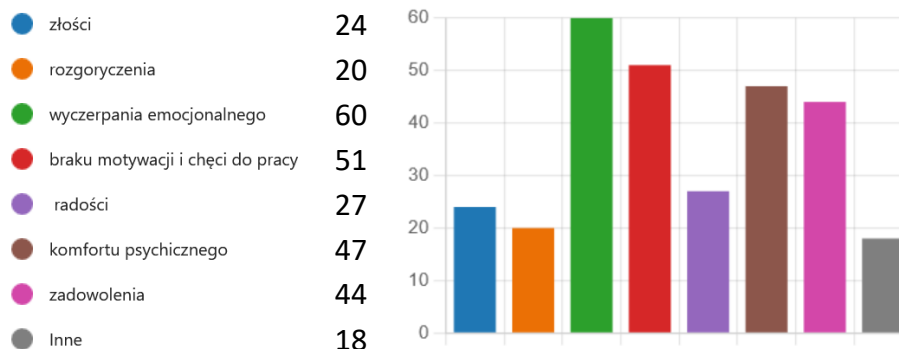
- Męczące i obciążające;
- Irytujące, stresujące, odbierające poczucie własnej wartości i kontroli efektów nauczania;
- Porównywalne do nauczania stacjonarnego;
- Stwarzało nowe możliwości - mogłam więcej zaprezentować, traciłam mniej czasu na wstęp do lekcji (wejście uczniów do sali, wypakowanie przez nich potrzebnych rzeczy, sprawdzenie listy obecności);
- Jeśli sprzęt zawodził to frustrujące;
- Nic się nie zmieniło w stosunku do trybu normalnego;
- Inne niż tradycyjne;
- Mniej czasochłonne;
- Naznaczone świadomością zerowej skuteczności takiej pracy.

W badaniu ogólnopolskim odpowiedzi były następujące:

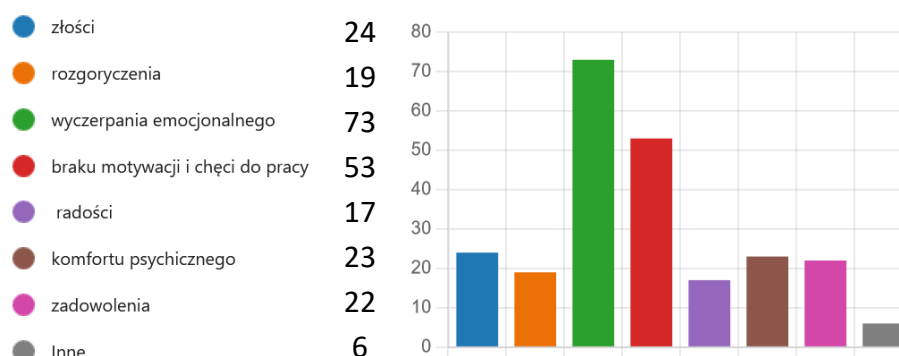
- Zgryzota;
- Związane z koniecznością nauczania się obsługi nowych programów;
- Siedzący tryb pracy;
- Ciekawe ;-);
- Normalne;
- Odchodzę przez to z zawodu.

3.7 Jakich emocji doświadczył(a) Pan/Pani podczas pracy zdalnej?

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

Kolejne pytanie dotyczyło doświadczanych emocji podczas pracy zdalnej. Diagramy pokazują, że skala emocji pozytywnych jak i negatywnych jest wyrazistsza w badaniu na Ochocie. W badaniu ogólnopolskim emocje negatywne przeważają nad emocjami pozytywnymi.

Ze szczegółowej analizy wynika, że odsetek emocji negatywnych jest mniejszy w badaniu na Ochocie, niż w badaniu ogólnopolskim:

- Złości – 16,67% do 18,32%;
- Rozgoryczenie – 13,89% do 14,50%;
- Wyczerpanie emocjonalne – 41,67% do 55,73%;
- Brak motywacji i chęci do pracy – 35,42% do 40,46%.

Odsetek emocji pozytywnych jest większy w badaniu na Ochocie niż w badaniu ogólnopolskim:

- Radość – 18,75% do 12,98%;
- Komfort psychiczny – 32,64% do 17,56%;
- Zadowolenie – 30,56% do 16,79%.

W opcji „Inne” nauczyciele mogli wskazać na inne doświadczane przez nich emocje. W badaniu na Ochocie nauczyciele doświadczali następujących emocji:

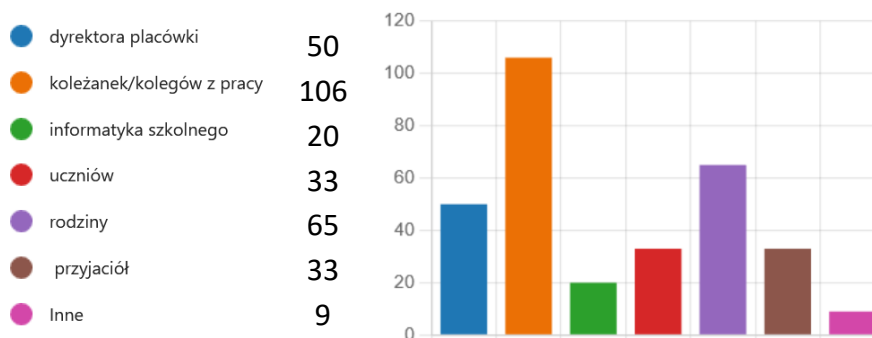
- Niemocy;
- Znużenia;
- Frustracji - gdy widziałam brak zaangażowania ze strony uczniów lub przysyłania przez nich prac ściągniętych z Internetu, irytacji z powodu braku kontaktu wzrokowego (uczniowie, zwłaszcza starsi, nie włączali kamerek);
- Lekkie przygaszenie;
- Stres i obawa przed nagłą utratą połączenia internetowego;
- Frustracji przy problemach technicznych;
- Gdy sprzęt zawodził, niemocy;
- Początkowo lęku przed nowym, a potem zadowolenia;
- Ciekawości;
- Braku stresu w związku z pracą z dala od przełożonych.

W badaniu ogólnopolskim uzyskano następujące odpowiedzi:

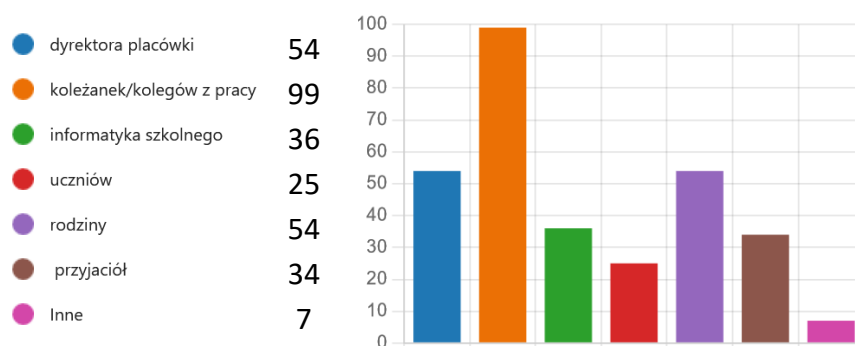
- Osamotnienia;
- Dyskomfort psychiczny;
- Frustracji czy podołam nowym wyzwaniom;
- Niemoc w sprawie bycia oszukiwanym przez uczniów;
- Zmęczenia psychicznego;
- Depresja.

3.8 Na czyją pomoc mógł Pan/Pani liczyć w pokonywaniu trudności związanych ze zdalnym nauczaniem?

Badanie na Ochoście

Badanie ogólnopolskie

W czasie pandemii COVID-19 nauczyciele napotykali na różne trudności związane ze zdalnym nauczaniem. W ich pokonywaniu mogli liczyć na dyrektorów swoich placówek. W badaniu na Ochoście na takie wsparcie mogło liczyć 34,72% ankietowanych nauczycieli, zaś w badaniu ogólnopolskim było to 41,22% respondentów.

Jak wynika z diagramu to koleżanki i koledzy z pracy byli najważniejszymi osobami, na których mogli liczyć nauczyciele w czasie zdalnego nauczania. W badaniu na Ochoście było to 73,61% ankietowanych, a w badaniu ogólnopolskim było to 76,32% respondentów.

Na szkolnego informatyka również mogło liczyć odpowiednio 13,89% oraz 27,48% nauczycieli. Jak wynika z diagramów jego wsparcie było bardziej docenione przez nauczycieli biorących udział w badaniu ogólnopolskim.

W sytuacjach krytycznych wsparciem mogli być także uczniowie. W badaniu na Ochoście na uczniów wskazało 22,92% nauczycieli, a w badaniu ogólnopolskim 19,08%.

Następną grupą wsparcia po kolegach i koleżankach z pracy, wskazywaną przez nauczycieli, byli członkowie ich rodziny. Odpowiednio w badaniu na Ochoście było to 45,14% , w badaniu ogólnopolskim 41,22% ankietowanych.

Na znaczące wsparcie ankietowani mogli także liczyć od swoich przyjaciół. Wyniki przedstawiają się następująco: w badaniu na Ochocie 22,92% oraz 25,95% w badaniu ogólnopolskim.

Poza powyższymi opcjami ankieta dawała badanym możliwość wskazania innej pomocy dla siebie w zaistniałych warunkach pracy. W badaniu na Ochocie ankietowani wskazali następujące odpowiedzi:

- To ja pomagałam innym;
- Nikogo;
- Siebie;
- Na siebie;
- Korzystałam z zasobów sieci (webinaria, kursy on-line);
- Niczyją;
- Nie miałem trudności związanych z nauczaniem zdalnym;
- Nie potrzebowałam pomocy;
- Nie zaobserwowałam trudności.

W badaniu ogólnopolskim uzyskano następujące odpowiedzi:

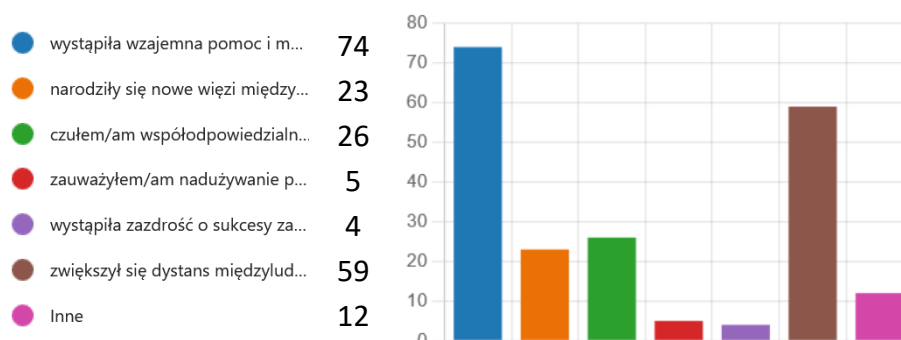
- Własnych dzieci;
- Babci;
- W większości przypadków- niczyją;
- Sama sobie radziłam;
- Syn i setki oglądniętych webinarów;
- Męża i praca własna.

3.9 Jak ocenia Pan/Pani swoje relacje z nauczycielami podczas pracy zdalnej?

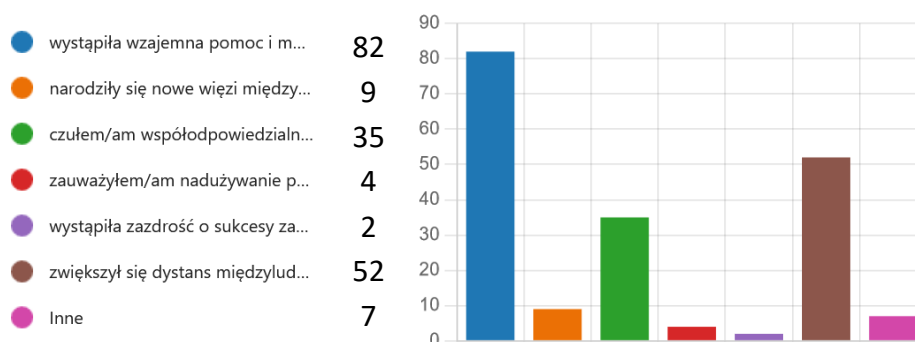
Możliwe opcje do wyboru:

- wystąpiła wzajemna pomoc i motywowanie się do pracy
- narodziły się nowe więzi międzyludzkie
- czułem/am współodpowiedzialność za efekty działalności szkolnych
- zauważyłem/am nadużywanie pozycji ze względu na staż pracy
- wystąpiła zazdrość o sukcesy zawodowe i nagrody
- zwiększył się dystans międzyludzki
- inne

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

Powyższy diagram ilustruje, że podczas pracy zdalnej między nauczycielami wystąpiła wzajemna pomoc i motywowanie się do pracy. W badaniu na Ochocie zadeklarowało to 51,39% nauczycieli, w badaniu ogólnopolskim 62,60% ankietowanych.

W niewielkiej liczbie przypadków narodziły się nowe więzi ludzkie. W badaniu na Ochocie odpowiedź taką zadeklarowało 15,97% respondentów. W badaniu ogólnopolskim tę odpowiedź wybrało 6,87% nauczycieli.

Współodpowiedzialność za efekty działalności szkolnych zadeklarowało odpowiednio 18,06% oraz 26,72% ankietowanych nauczycieli. Podane liczby wskazują na to, że niemalże trzy czwarte nauczycieli w badaniu na Ochocie jak i w badaniu ogólnopolskim nie czują odpowiedzialności za efekty działalności swoich szkół.

Pojedyncze osoby wskazywały również, że były narażone na nadużywanie pozycji ze strony kolegów i koleżanek ze względu na ich staż pracy (odpowiednio 3,47% i 3,05%). Również niektórzy doświadczyli zazdrości o sukcesy zawodowe i nagrody (odpowiednio 2,78% oraz 1,53%).

Zauważa się, że nauczanie w czasie pandemii zwiększyło dystans międzyludzki. W badaniu na Ochocie zadeklarowało to 40,97% nauczycieli, w badaniu ogólnopolskim 39,69% ankietowanych.

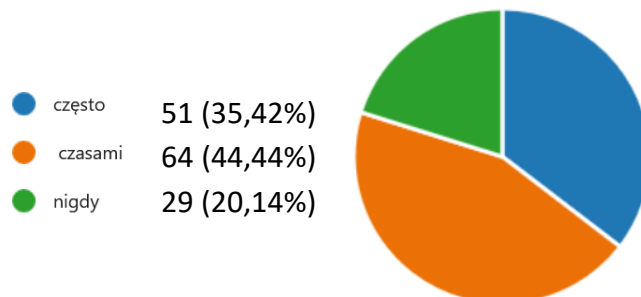
W opcji „Inne” większość nauczycieli wskazywało, że nic się nie zmieniło (w obydwu badaniach odpowiednio 8,33% oraz 5,34%). Jena osoba badaniu na Ochocie zwróciła uwagę na „więzi rozluźnione”. W badaniu ogólnopolskim od dwóch osób uzyskano następujące odpowiedzi: „zanik relacji” oraz „wystąpiła wzajemna pomoc i motywowanie się do pracy, a z drugiej strony niezadowolenie nas wszystkich z takiej formy pracy”.

Z powyższej analizy wyników nasuwają się trzy wnioski, z których pierwszy jest pozytywny, a dwa negatywne:

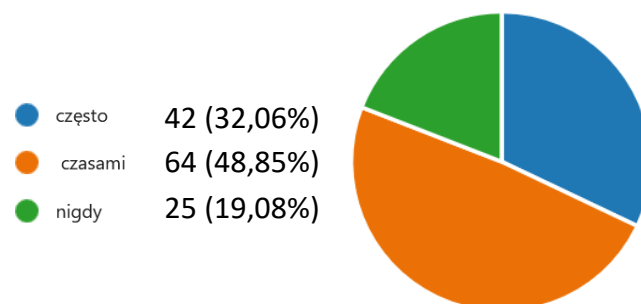
- W ponad połowie przypadków nauczyciele wspierali się zaistniałej sytuacji;
- W około 40 procentach przypadków zwiększył się dystans międzyludzki;
- Tylko niewielka liczba nauczycieli zadeklarowała, że jest współodpowiedzialna za efekty działań szkolnych w czasie trwania pandemii COVID-19.

3.10 Jak często miał(a) Pan/Pani możliwość indywidualnej rozmowy zdalnej z Dyrektorem szkoły o problemach dotyczących trudności z przeprowadzeniem zajęć zdalnych?

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

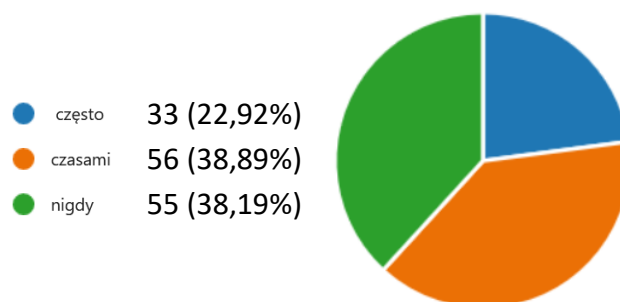
Na powyższych diagramach widać, że w obydwu badaniach większość nauczycieli miała możliwość rozmowy ze swoim dyrektorem o problemach dotyczących trudności z przeprowadzaniem zajęć zdalnych.

W badaniu na Ochocie częsty kontakt z dyrektorem miało 35,42% respondentów, natomiast czasami 44,44%. W badaniu ogólnopolskim częsty kontakt miało 32,06% ankietowanych, a czasami 48,85%.

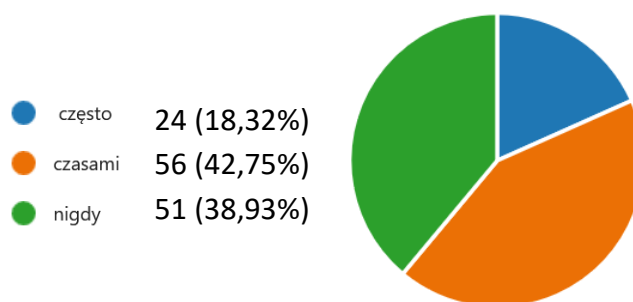
Z dyrektorem swojej placówki nigdy nie rozmawiało 20,14% nauczycieli uczestniczących w badaniu na Ochocie i 19,08% w badaniu ogólnopolskim. To oznacza, że co piąty nauczyciel nie rozmawiał ze swoim dyrektorem o trudnościach z przeprowadzaniem zajęć w czasie trwania nauczania zdalnego w okresie pandemii COVID-19.

3.11 Podczas pracy zdalnej miał(a) Pan/Pani możliwość indywidualnej rozmowy zdalnej z Dyrektorem o swoich emocjach?

Badanie na Ochoście

Badanie ogólnopolskie

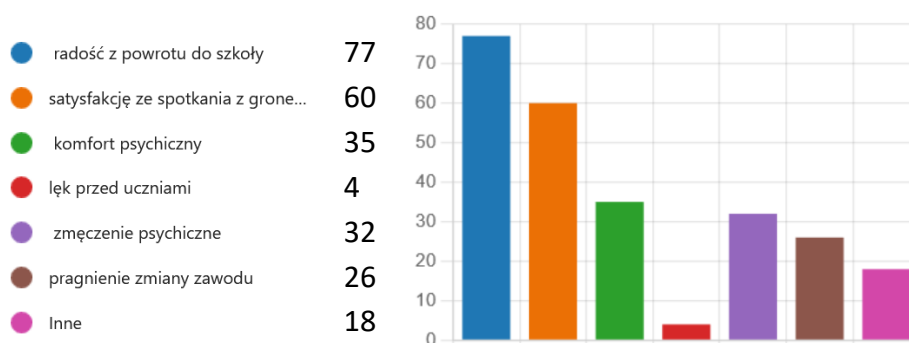
Ponad połowa nauczycieli z obu grup badawczych (odpowiednio 61,81% oraz 61,07%) miała często lub czasami możliwość indywidualnej rozmowy o swoich emocjach podczas pracy zdalnej w czasie COVID-19. Nigdy takiej możliwości nie miało w badaniu na Ochoście 38,19% nauczycieli oraz 38,93% ankietowanych w badaniu ogólnopolskim. Z tego wynika, że ponad jedna trzecia nauczycieli nie miała możliwości rozmowy z dyrektorem o swoich emocjach.

3.12 Co czuł(a) Pan/Pani myśląc o powrocie do nauki stacjonarnej?

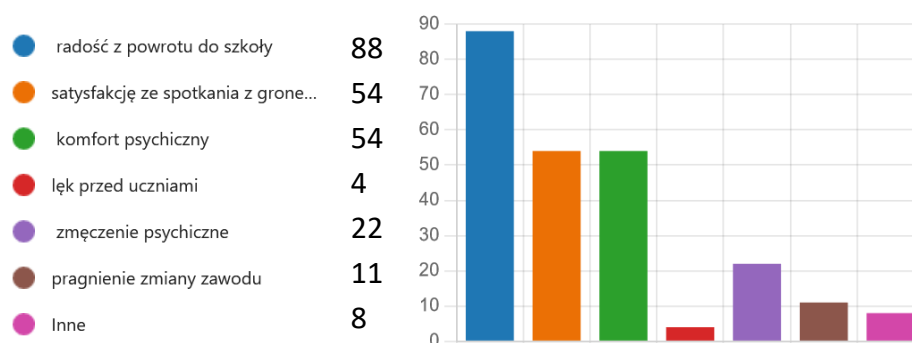
Możliwe opcje do wyboru:

- radość z powrotu do szkoły
- satysfakcję ze spotkania z gronem pedagogicznym
- komfort psychiczny
- lęk przed uczniami
- zmęczenie psychiczne
- pragnienie zmiany zawodu
- inne

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

Na pytanie dotyczące odczuć towarzyszących powrotowi do nauki stacjonarnej większość nauczycieli wskazywała na radość z powrotu do szkoły.

W badaniu na Ochocie takiej odpowiedzi udzieliło 53,47% respondentów. W badaniu ogólnopolskim na tę odpowiedź wskazało 67,18% ankietowanych.

Satysfakcję ze spotkania z gronem pedagogicznym wyraziło odpowiednio 41,67% nauczycieli w badaniu na Ochocie i 41,22% w badaniu ogólnopolskim.

Komfort psychiczny doświadczało 24,31% nauczycieli biorących udział w badaniu na Ochocie oraz 41,22% uczestniczących w badaniu ogólnopolskim. Zauważa się, że w związku z powrotem do nauki stacjonarnej większy komfort psychiczny odczuwali nauczyciele wypełniający ankietę w badaniu ogólnopolskim, niż nauczyciele w badaniu na Ochocie.

Tylko znikoma liczba respondentów zaznaczyła przeżywany lęk przed uczniami. Odpowiednio było to 2,78% oraz 3,05% nauczycieli.

Zmęczenie psychiczne zadeklarowało 22,22% nauczycieli w badaniu na Ochocie i 16,79% w badaniu ogólnopolskim.

Diagram pokazuje, że więcej nauczycieli biorących udział w badaniu na Ochocie wyraża chęć zmiany zawodu w porównaniu z nauczycielami wypełniającymi ankietę w badaniu ogólnopolskim. Pragnienie zmiany zawodu ujawniło odpowiednio 18,06% oraz 8,40% nauczycieli. Stąd nasuwa się wniosek, że o zmianie zawodu myśli co najmniej co piąty nauczyciel biorący udział w badaniu na Ochocie oraz co najmniej co siódmy biorący udział w badaniu ogólnopolskim.

W opcji „Inne” odpowiednio 12,50% oraz 6,11% wskazało swoje odczucia. W badaniu na Ochocie nauczyciele podali następujące odpowiedzi:

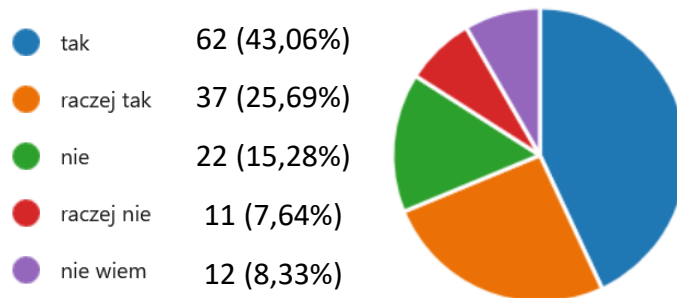
- Lęk przed chaosem organizacyjnym;
- Żadne z powyższych;
- Niechęć powrotu, przestawianie się na zmianę;
- Obawy w związku z mniejszym czasem dla rodziny;
- Frustrację;
- Ulgę na myśl, że nie będę musiała widzieć tylko awatarów uczniów podczas rozmowy z nimi;
- Obojętność;
- Poczucie powrotu do zwykłej codzienności i jej problemów;
- Z jednej strony radość, że wracamy z drugiej szkoda, bo było mi wygodnie;
- Lekki niepokój;
- Wracałam do pracy i mi się to podobało;
- Smutek;
- Zmartwienie koniecznością dojazdów;
- Negatywne emocje związane z pracą w tym miejscu;
- Poczucie utraty czasu zyskanego w pracy zdalnej;
- Brak motywacji związany z faktem, że w każdej chwili mogą znów wprowadzić zdalne.

W badaniu ogólnopolskim wskazano na następujące odczucia:

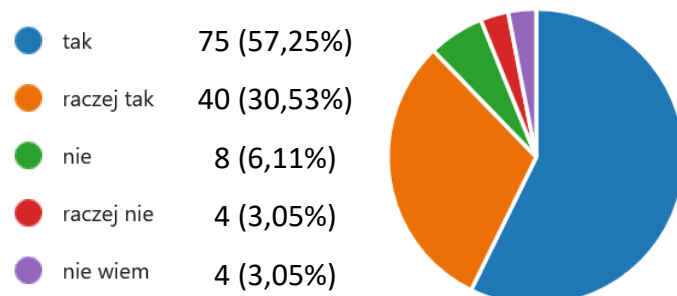
- Radość ze spotkania z uczniami;
- Ulgę i nadzieję na normalność;
- Lęk przed rozwiązywaniem kolejnych problemów wychowawczych w szkole, zwłaszcza ze względu na postawy rodziców uczniów;
- Obojętność;
- Mieszane uczucia;
- Satysfakcję ze spotkania z uczniami;
- Żal, iż wydłużył się czas pracy stacjonarnej.

3.13 Czy chce Pan/Pani, aby nauka odbywała się tylko w szkole?

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

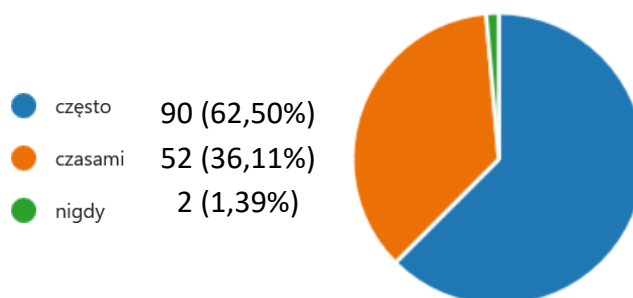
Dla większości ankietowanych biorących udział w badaniu ważny jest powrót do szkolnych murów.

W badaniu na Ochocie tak lub raczej tak odpowiedziało 68,75% nauczyciel oraz 87,78% nauczycieli w badaniu ogólnopolskim. Niechęć do powrotu do nauki stacjonarnej (nie lub raczej nie) wskazało 22,92% ankietowanych w badaniu na Ochocie i 9,16% ankietowanych w badaniu ogólnopolskim.

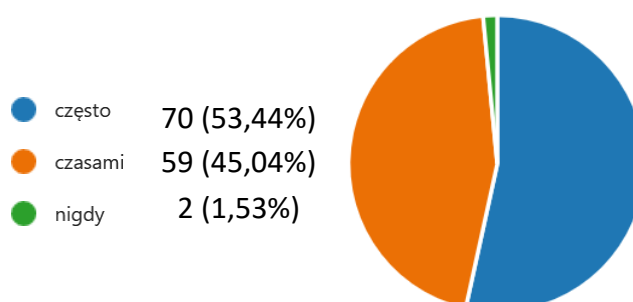
Stąd nasuwa się wniosek, że nauczyciele biorący udział w badaniu ogólnopolskim wyrazili większą chęć powrotu do nauki stacjonarnej. Różnica ta wynosi ponad 19 punktów procentowych. Nie ma zdania na ten temat odpowiednio 8,33% oraz 3,05% nauczycieli.

3.14 Potrafił(a) Pan/Pani radzić sobie w zaistniałych warunkach i odczuwać satysfakcję z dobrze wykonywanej pracy?

Badanie na Ochocku

Badanie ogólnopolskie

Wykresy pokazują, że większość nauczycieli potrafiła radzić sobie w zaistniałych warunkach i odczuwać satysfakcję z dobrze wykonywanej pracy podczas nauczania zdalnego.

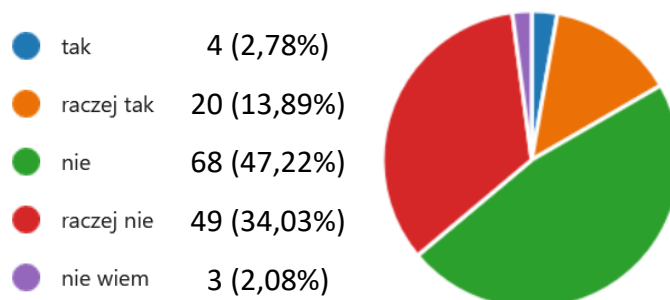
Aż 62,50% respondentów w badaniu na Ochocku oraz 53,44% w badaniu ogólnopolskim odpowiedziało, że często radzili sobie w takich warunkach i byli z siebie zadowoleni.

Czasami w tych warunkach umiało sobie poradzić odpowiednio 36,11% oraz 45,04% nauczycieli.

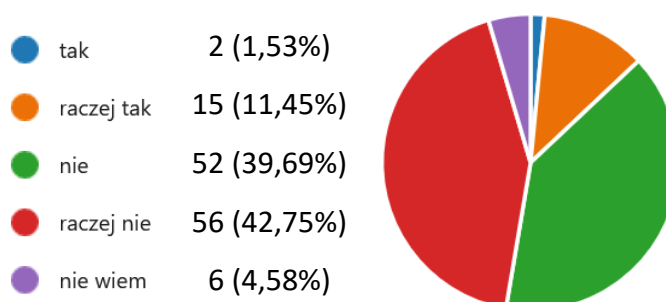
Tych, którzy nie radzili sobie w zaistniałych warunkach była znikoma ilość. Zarówno w badaniu na Ochocku jak i w badaniu ogólnopolskim tylko dwie osoby wybrały tę opcję.

3.15 Zdaniem Pana/Pani społeczeństwo rozumie problemy nauczycieli związane z nauczaniem zdalnym?

Badanie na Ochocie

Badanie ogólnopolskie

Na pytanie o zrozumienie problemów nauczycieli, które wynikają z prowadzenia nauczania zdalnego zdecydowana większość ankietowanych nauczycieli wskazała, że społeczeństwo nie rozumie ich problemów.

W badaniu na Ochocie odpowiedzi nie lub raczej nie udzieliło 81,25% ankietowanych. W badaniu ogólnopolskim było to 82,44% respondentów.

Tylko nieliczni nauczyciele z obu grup badawczych odpowiedziało na to pytanie pozytywnie. W badaniu na Ochocie odpowiedzi tak lub raczej tak udzieliło 16,67% ankietowanych. W badaniu ogólnopolskim było to 12,98% respondentów.

4 Pytanie otwarte (nr 21)

Treść pytania otwartego brzmiała następująco: „Chciałby Pan/chciałaby Pani podzielić się własnymi przemyśleniami dotyczącymi zdalnej pracy w czasie trwania pandemii COVID-19?”. Jego umieszczenie w ankiecie dało pełniejszy obraz przeżywanych przez nauczycieli emocji, poglądów na temat nie tylko pracy zdalnej podczas trwania pandemii COVID-19, ale również ich oceny ogólnej kondycji polskiej szkoły, zatroskania o wychowanie i poziom kształceniowy swoich podopiecznych, czy pozycji nauczyciela w środowisku. Poniżej podany zostanie pełny zapis pozyskanych odpowiedzi na to pytanie.

W badaniu na Ochocie otrzymano następujące wypowiedzi:

1. W pyt. 18. Brak możliwości wyrażenia własnego zdania. Ja chciałabym, aby nauka częściowo odbywała się w szkole np. Od pon. Do czw. W szkole, a piątek był przeznaczony na naukę zdalną.
2. Praca zdalna pozwoliła mi odpocząć od problemów wychowawczych, dawała możliwość wyciszenia osoby, która przeszkadza co w pracy stacjonarnej jest nie możliwe. Pracuje w zawodzie już tyle lat i jestem nauczycielem bardzo konsekwentnym i wymagającym, uczę trudnego przedmiotu i raczej nie miewam kłopotów z dyscypliną, natomiast to co dzieje się w szkole po powrocie z nauki zdalnej przerasta nawet moje możliwości pedagogiczne. Nie mamy pomocy znikąd, wszyscy nas zostawiają samych sobie. Dyrektor boi się rodziców, pedagog i psycholog szkolny twierdzą "no a co ja mogę", a my musimy radzić sobie z chamstwem, bezczelnością, coraz większą agresją ze strony uczniów. Zadaje sobie pytanie, ile jeszcze to wytrzymamy. Chciałabym, żeby ktoś zaczął głośno mówić o tym co dzieje się w szkole.
3. Czuję rozgoryczenie czytając i słuchając, że nic nie robiłam w czasie nauczania zdalnego i powinnam mieć zmniejszone pobory. Mam męża informatyka pracującego w innej szkole, więc moja sytuacja była komfortowa, jeśli idzie o pomoc techniczną.
4. Nigdy więcej.
5. Niewielka grupa uczniów skorzystała, ta forma im odpowiadała . Niestety zdecydowana grupa była zmęczona siedzeniem przed komputerem. Mierne efekty pracy. Stany depresyjne wśród uczniów i nauczycieli.
6. W XXI wieku praca/nauka zdalna powinna być szerzej dostępna szczególnie w sytuacjach, kiedy nauczyciel/uczeń mają problemy zdrowotne uniemożliwiające pojawienie się w szkole. Dodatkowo większość szkoleń mogłaby się odbywać zdalnie.
7. Praca zdalna wiązała się ze znacznie większą chęcią do pracy. Powrót do szkoły spowodował frustrację i chęć poszukiwania innej pracy. Praca zdalna pokazała, że można pracować w znacznie lepszej atmosferze.
8. Mam nadzieję, że nigdy to nie wróci.
9. Praca zdalna to nowa możliwość o wielkim potencjale. Niejako wymóg i znak czasu.
10. Brak kontaktu z uczniami, czyli zerwane więzi i relacji w grupie rówieśniczej.
11. Jednak lepiej, że nauka odbywa się stacjonarnie.
12. Zyskali uczniowie, którzy byli wycofani lub nieakceptowani.

13. Według mnie podczas nauki zdalnej pracują uczniowie, którzy tego chcą. Wiele uczniów jest dla obecności, a później podczas lekcji mają wiele wymówek np.: są na dworze, nie mają mikrofonu, korzystają z telefonu więc nie działa program itp.
14. Praca na własnym sprzęcie, własnym kosztem, min. wsparcie od rządu.
15. Nigdy więcej!!!
16. To były przedłużone wakacje dla młodzieży. Materiał mimo realizacji nie został przyjęty przez młodzież, są to godziny, miesiące stracone. Moja praca poszła na marne.
17. Praca zdalna była obciążająca fizycznie, oczy, kręgosłup oraz bardziej męcząca.
18. Trudne, ale satysfakcjonujące.
19. Ankieta nie daje możliwości w każdym punkcie odniesienia się swoimi słowami do problemu. Odnoszę wrażenie, że nie przewidziała pytań do nauczycieli uczących zawodu. - dla szkół technicznych. Jest kierowana do szkół podstawowych i ogólnych. Chyba wszyscy zapomnieliście, że mamy nauczyć elektryka naprawiać urządzenia elektryczne - układać instalacje elektryczne itp. Czy da się nauczyć zawodu oglądając filmy. Nie sprawdziłam to w praktyce - po lekcjach zdalnych. Pamiętajcie, że chcecie mieć technika, który umie dokręcić śrubkę, wymienić żyrandol lub naprawić łącznik - tego nie nauczy się z filmu. Czy ktokolwiek w ogóle to przeczyta i uwzględni - czy przeczuci przez maszynkę do sprawdzania ankiet?
20. Uważam, że było to dobrze przygotowane. System się sprawdził. Brakowało tylko sprzętu, trzeba było pracować na własnym.
21. Nauka była mało efektywna i trudna do zmierzenia.
22. To było nowe doświadczenie, na bieżąco oceniane przeze mnie surowiej niż post factum. Nauczyłam się wielu rzeczy, nie boję się wykorzystywać technologie informatyczne do pracy w czasie lekcji offline. Gdyby okazało się, że trzeba wrócić do zdalnego nauczania, zrobiłabym to bez żalu. To, co mi na pewno nie odpowiadało, to nauczanie hybrydowe, czyli bycie w szkole, ale pracowanie i tak, i tak, czyli i online, i offline.
23. Jestem nauczycielem informatyki. Praca zdalna dała mi więcej satysfakcji niż praca stacjonarna. Miałem możliwość zadawania prac domowych, których nie stosuję w pracy stacjonarnej. W jednej ze szkół ze względu na jakość sprzętu nauczanie online stosuję do dziś i będę tak pracował do końca czerwca.
24. Nauczyciele zostali sami z dużym wyzwaniem. Sama się doksztalałam, sama szukałam szkoleń i webinarów dotyczących narzędzi tik do wykorzystania w nauczaniu zdalnym. Brak wsparcia dyrektora, nie mówiąc już o wyższych szczeblach organizacyjnych edukacji. Praca zdalna moim zdaniem jest bardziej wymagająca od pracy stacjonarnej. Mnóstwo czasu prywatnego poświęciłam na przygotowanie lekcji dla moich uczniów.
25. Taka praca jest bez sensu.
26. Dobrze, że się skończyła.
27. Nowe doświadczenie. Nowe narzędzia wspomagające pracę.
28. Trwała zdecydowanie za długo.
29. Bezpieczeństwo przede wszystkim zdrowotne, zbyt duże skupisko powodowało masę nb nauczycieli a zast. stacjonarne stawały czymś bezsensownym.

30. Rady pedagogiczne i wszelkie spotkania z rodzicami powinny odbywać się wyłącznie w formie zdalnej.
31. Traumatyczne przeżycie.
32. Była to kompletna dewastacja polskiej szkoły, która doprowadziła do zapaści intelektualnej całego pokolenia. Uratują się z tego tylko jednostki. Osoby odpowiedzialne za taką organizację szkoły powinny ponieść za to odpowiedzialność.
33. Trudna praca, ale da się realizować materiał.

Z kolei w badaniu ogólnopolskim otrzymano następujące opinie:

1. Trudny to czas.
2. To już koniec.
3. Ten trudny czas nauki zdalnej dla dzieci szczególnie z klas młodszych pokazał, po powrocie do szkoły, jak cenne są ich wzajemne relacje i jak bardzo ich potrzebują. Podobne zachowania dały się zaobserwować po powrocie do szkoły uczniów klas starszych - oni chcieli być ze sobą, rozmawiać, czasem sobie trochę podkuczać bez obrażania siebie. Myślę, że zdobycie dojrzałości społecznej dokonuje się w przyjaznym środowisku szkolnym bardzo intensywnie.
4. Nigdy więcej!
5. Podczas pracy zdalnej dzieci nie angażują się w pracę. Wszystko a przynajmniej większość lekcji odrabiają rodzice.
6. Nigdy więcej.
7. Nauka zdalna w klasach I-III była dużym wyzwaniem. Mimo wszelkich starań dzieci dużo straciły, przez tą formę nauki.
8. Był to dla mnie bardzo trudny i stresujący okres, szybkie szkolenia, praca z TEAMSEM, wprowadzanie nowych metod nauczania, bardzo się tym wszystkim denerwowałam, ale jak już opanowałam "techniczne i informatyczne" nowości, to przygotowywanie lekcji i prowadzenie lekcji sprawiało mi dużo zadowolenia. Inną kwestią jest to, czy uczniowie korzystali z mojej pracy. Im wyższe klasy tym, bardziej trzeba było kontrolować uczniów - to było smutne doświadczenie!!
9. Jeżeli praca jest dobrze zorganizowana, to nie sprawiała żadnych problemów. Na moich lekcjach byli zawsze obecni wszyscy uczniowie, nie unikali zajęć jak również nie był to monolog z mojej strony. Uczniowie byli aktywni, chętnie pokazywali się na kamerach... Praca podczas zdalnego nauczania sprawiała i satysfakcję, mimo większego zaangażowania, jeżeli chodzi o przygotowanie zajęć. TEAMS spełnił w pełni moje oczekiwania. Z wielu wypracowanych materiałów korzystam do tej pory, jak również z wielu aplikacji, które ułatwiają pracę.
10. Był to stracony czas. Mimo mojego ogromnego zaangażowania (sam też uczę oprócz polskiego informatyki) i braku większych problemów technicznych większość uczniów niczego nie wyniosła z nauki online. Po powrocie do szkoły prezentowali ogromne braki w wiedzy i umiejętnościach. Zepsuło się też wiele relacji koleżeńskich.

11. Cieszę się z powrotu do naturalnych relacji z drugim człowiekiem, z uczniami i współpracownikami.
12. Pandemia w znacznym stopniu wpłynęła na moją decyzję o przejściu na nauczycielskie świadczenie kompensacyjne.
13. Gdy wybuchła pandemia pracowałam w trzech różnych placówkach. W szkole podstawowej- terapia pedagogiczna, w punkcie przedszkolnym- zajęcia rewalidacyjne, w poradni p-p- diagnoza i terapia pedagogiczna. Uczniom szkoły podstawowej wysyłałam zadania łatwe i przyjemne, w ograniczonej ilości, ale tylko znikoma ilość spośród nich odsyłała zadania wykonane. Wiem, że zarówno dla uczniów 1-3, jak i 4-6 był to okres bardzo trudny. Szczególnie ci, którzy w "normalnym systemie" (nakazowym, represyjnym, ale opartym na obecności klasy i nauczyciela w szkole) mieli trudności z motywacją, koncentracją, samodzielnością, umiejętnością uczenia się, naprawdę padli ofiarą tej nieoczekiwanej zmiany. W przedszkolu również wysyłałam materiały. Były to nagrywane przeze mnie filmiki, scenariusze zabaw, które mieli odebrać rodzice i wykonać z dzieckiem. Dla wielu było to zbyt trudne. Nie umieli zachęcić dzieci, co było oczywiste i budziło tylko bezradność i gorycz terapeuty. Czas stracony. W poradni praca okresami była stacjonarna, ale były też okresy zawieszenia pracy w poradni. Nigdy nie rozwinął się system działań przez Internet. Brak było rzetelnych narzędzi, byłoby to niezwykle trudne i mało skuteczne. Jako osoba, która zajmuje się także terapią zaburzeń w myśleniu matematycznym po okresie pandemii obserwuję kilkuletnie braki, większe niż wcześniej się to zdarzało, olbrzymie zaległości w umiejętnościach i wiadomościach siódmo- i ósmoklasistów z matematyki. W opinii jednej z uczennic kl. VII "wszyscy przestali się uczyć", ale wiadomo, że ci najstarsi pozostali zupełnie sami i tak jakby się zbudzili teraz ze snu. Wiem też, że czasem rodzice wykonywali prace domowe, ale też z problemem nie było się do kogo zwrócić. Był to bardzo przykry i destrukcyjny okres dla polskiego systemu edukacji.
14. Nie życzyłbym sobie i innym nauczycielom powrotu do nauki zdalnej.
15. Kontakty z dziećmi w szkole są dla mnie bardzo ważne.
16. To duży wysiłek narzucony uczniom i nauczycielom. Uważam, że szkoły powinny funkcjonować bez hysterii i terroryzowania ludzi. Teraz będą nas tak ćwiczyć z kolejnymi wymyślonymi chorobami realizując swoje dalekosiężne cele.
17. Głównym problemem jest mała motywacja uczniów do uczestniczenia w zajęciach.
18. Musiałam się dużo nauczyć, ale moje umiejętności nadal nie są wystarczające. To, czego się nauczyłam z powodzeniem wykorzystuję obecnie podczas nauki stacjonarnej.
19. Praca zdalna w 1.lockdownie była bardziej czasochłonna i wymagająca większego nakładu pracy - nie było w naszej szkole lekcji online, lecz przygotowaliśmy materiały dla uczniów i je przesyłaliśmy. Wymagało to sporego zaangażowania i wykorzystania różnych metod, aby treści były zrozumiałe dla uczniów. W czasie drugiej fali pandemii (2.lockdownu) prowadziliśmy lekcje na platformie Teams - możliwy był kontakt z uczniami, mogli dopytać o niezrozumiałe treści, wszystkie niezrozumiałe kwestie i trudności można było rozwiązać na bieżąco.

20. Całkowita demotywacja uczniów do nauki. Bazowanie na ściąganiu w czasie sprawdzania wiedzy.
21. Cóż większość już zawierała ankieta. Uważam, że ten okres jest dla większości uczniów stracony. Uczył cwaniactwa i lenistwa. Widzę bardzo dużą różnicę w poziomie nauczania przed nauczaniem zdalnym i po nim. Znam tylko jedną bądź dwie osoby z uczniów, którym tą forma wyszła na dobre. Jednym z niewielu plusów zdalnego nauczania to były rady pedagogiczne, które często trwały krócej i w bardziej komfortowych warunkach :). Dla edukacji to nauczanie jest porażką i nie chciałabym do niego wracać.
22. Szybko się przystosowałam, nauczyłam innych obsługi programów, problemem byli znikający uczniowie i ich kombinowanie, ale sama praca online mi akurat odpowiadała.
23. Większość rodziców jak i uczniów nie cenili czasu jaki się im poświęcało. Czas na przygotowanie lekcji, przeprowadzenie jej i jeszcze sprawdzenie prac był niezauważalny i nie doceniany. Ilość godzin przed komputerem dla ucznia była cały czas za duża, a o nauczycielach nikt nie myślał. Dodatkowo ok 75% uczniów nie pracowało systematycznie i samodzielnie a z całymi rodzinami. Co wyszło po powrocie do szkoły.
24. Na początku pandemii, kiedy nie było platformy wysyłałam uczniom notatki i prosiłam w oparciu o nie, rozwiązanie kilku zadań. Efekt - nauka czytania ze zrozumieniem. W miarę trwania dłużej nauki uczniowie wraz z rodzicami zaczęli oszukiwać nauczyciela. Rodzice rozwiązywali zadania (nie wszyscy). W roku, kiedy przystąpiliśmy do pracy na platformie podobała mi się praca z młodszymi klasami. Starsi, co odważniejsi, uczestniczyli w lekcjach. Nie byłam w stanie przypilnować wszystkich uczniów, aby prowadzili notatki. Mieli wyłączone kamerki co utrudniało sprawdzenie czy są na lekcji. Im dłużej trwała taka nauka, coraz więcej uczniów oszukiwało na kartkówkach czy sprawdzianach. W ten sposób uczniowie z brakiem wiedzy przechodzili z klasy do klasy.
25. Na początku nauki zdalnej nie byliśmy- jako nauczyciele- przygotowani do pracy zdalnej, brak sprzętu i umiejętności. Również uczniowie nie potrafili odnaleźć się w nowej rzeczywistości. Z czasem skończyły się problemy techniczne a zaczęły pojawiać się te związane z kombinowaniem, nieobecnościami, brakiem relacji społecznych itp.
26. Uważam, że zdalne nauczanie było ze znaczną szkodą dla uczniów.
27. Generalnie byłam zadowolona z pracy - nauki zdalnej. Dla mnie było to coś nowego, zmuszającego do poszukiwań, nauki, doksztalcania się i zrezygnowania z rutyny (choć ona nie jest zła). Problemem były sprawy techniczne, brak sprzętu: dość dobrej jakości, przerwy w dostępie do Internetu. Długi czas wdrażanie uczniów w zasady kultury korzystania z takiej formy nauki.
28. To był czas, który pozwolił mi zainwestować dużo we własny rozwój.
29. Pogorszył mi się wzrok, mam uraz barku od myszki, chodzę do fizjoterapeuty i do innych specjalistów 😞
30. Oby nigdy więcej! Cały proces zdalnego nauczania zrzucano na nauczycieli, gdyby nie samokształcenie i determinacja nauczycieli (siłaczki i siłacze), aby lekcje przebiegały "na poziomie", edukacja padłaby!

31. Myślę, że wiele osób zyskało nowe umiejętności, na przykład posługiwanie się tabletem graficznym, więcej treści wizualnych, jak filmy z yt, wykresy, rysunki, pojawiło się na lekcjach i już z nami zostały. Uważam, że forma zdolna dobrze się sprawdzi w nauczaniu indywidualnym, szczególnie u uczniów z obniżoną odpornością i mieszkających daleko od szkoły. Ceny benzyny rosną a też nie wszyscy nauczyciele są zmotoryzowani.
32. Mi to odpowiadało, ale wiem, że dla wielu było to trudne technicznie i nie radzili sobie z uczniami.
33. Potrafię odnaleźć się w każdej sytuacji. Szybko przestawiłam swoje działania na tryb zdalny. Bardzo uatrakcyjniłam moje lekcje, nauczyłam się nowych rzeczy i wykorzystuję je również podczas zajęć stacjonarnych.
34. Polskie społeczeństwo nie jest przygotowane do takiego rodzaju pracy. U uczniów powstają w ten sposób duże braki.
35. Miałam więcej czasu na rozmowę przy kamerce z moimi wychowankami. Nie było dyżurów, nie spieszyłam się na autobus. 65 h dodatkowo spędziłam rozwiązując problemy uczniów- depresja, śmierć dziadka, mgła pocovidowa.
36. Uczniowie nie uczą się rzetelnie, nie pracują samodzielnie, są gorsze efekty zdalnej pracy, niewiele pamiętają z materiału po zdalnych zajęciach.
37. Kosztowało mnie to bardzo wielkiego wysiłku, że się udało. Pracę wykonałam najlepiej jak mogłam, ale wewnątrz czułam, że u schyłku kariery zawodowej nie będę mogła dalej pracować w tak ogromnym stresie, dlatego podjęłam decyzję o odejściu ze szkoły.
38. Brak wsparcia dla nauczycieli, krytyka ze strony społeczeństwa, frustracja z oszustwami ze strony uczniów i brakiem udowodnienia im czegokolwiek, problemy ze sprzętem.
39. Wypracowana technika pracy wymagała motywacji i well balance własnego, to zależy tylko od osoby, czy potrafi te dwie rzeczy zrównoważyć.
40. Nauczyciele zostali pozostawieni samym sobie. Brak oprawy dydaktycznej i oprawy sprzętowej.
41. Nauka zdalna nie zastąpi nauki stacjonarnej, która jest podstawą w nawiązywaniu kontaktów między uczniami i nauczycielami.
42. Nauka zdalna jest formą przejściową i uważam, że powinna odbywać się ostatecznie. Nauka stacjonarna daje dzieciom komfort i poczucie bezpieczeństwa. W nauce zdalnej niektóre dzieci mogą liczyć tylko na siebie.
43. Praca zdalna wymagała umiejętności informatyczno-technicznych, zdolności i zainteresowań w tym kierunku.
44. Był to niewspółmierny wysiłek bez widocznych efektów nauczania.
45. Praca zdalna - szkoła średnia i wyższa na - świetne uzupełnienie klasycznej nauki, podstawowa szkoła - im młodsze klasy tym mniej.
46. Za mało platform do nauki zdalnej dla przedmiotowców.
47. W okresie pracy zdalnej w dużym stopniu byliśmy zdani sami na siebie. Pracodawca dostarczył dobry, nowoczesny sprzęt, Ale jeśli chodzi o obsługę platform, przygotowanie do lekcji, to sami musieliśmy się przeszkolić. Gdyby nie wsparcie dzieci (rodziny), które doskonale opanowały metody pracy zdalnej, nie dalibyśmy sobie rady.

48. Szczególną wadą nauczania zdalnego są działania nieetyczne ze strony niektórych uczniów - ściąganie i okłamywanie nauczyciela.
49. Nie da się realizować programu nauczania, nie da się wiarygodnie sprawdzić poziomu wiedzy uczniów.

Podziękowania

Wyrażam swoje podziękowanie osobom, które przyczyniły się do przeprowadzenia niniejszego badania. Przede wszystkim dziękuję Pani Dyrektor Magdalenie Łabuś-Brzezińskiej z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Nr 9 w Warszawie za zgodę na przeprowadzenie badań. Wyrażam także swoje podziękowanie dla dyrektorów szkół z dzielnicy Warszawa-Ochota za rozesłanie linku ankiety do nauczycieli z podległych im szkół. Dziękuję rodzinie oraz wszystkim przyjaciółom i znajomym, którzy pomogli mi w rozpowszechnieniu linku do ankiety w ramach badania ogólnopolskiego. Szczególne podziękowania kieruję do samych nauczycieli, którzy wypełnili ankietę w czasie przygotowań do zakończenia roku szkolnego 2021/2022 oraz w sezonie ich odpoczynku wakacyjnego.

Bibliografia

- [1] E. Gniazdowska, „Postrzeganie rzeczywistości szkolnej w warunkach zdalnego nauczania w czasie trwania pandemii Covid-19. Raport z badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół z dzielnicy Ochota w Warszawie,” Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 9, Warszawa, 2021.
- [2] MEN, 2020. [Online]. Available: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/ksztalcenie-na-odleglosc--poradnik-dla-szkol>.
- [3] I. Iłowiecka-Tańska, „Centrum Nauki Kopernik,” 2020. [Online]. Available: <https://www.kopernik.org.pl/en/node/879>.
- [4] R. Gdak, 2020. [Online]. Available: <https://spidersweb.pl/2020/12/nauczyciel-opowiada-jak-wygladaja-zdalne-lekcje.html>.
- [5] J. Łukasik, 2011. [Online]. Available: <https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/1662/09--Komunikacja-a-relacje-w-gronie-nauczycieli--Lukasik.pdf?sequence=1>.
- [6] PPNM, 2021. [Online]. Available: <https://www.ppnm.pl/zdalna-nauka-na-czym-polega-oraz-jakie-sa-wady-i-zalety/>.
- [7] J. Pyżalski, 2022. [Online]. Available: <https://www.edu-akcja.pl/konferencje/komfort-psychiczny/>.